

Åtgärder mot kommunalt domstolstrots

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas regeringens proposition 2001/02:122 Åtgärder mot kommunalt domstolstrots jämte två motioner som väckts med anledning av propositionen. I propositionen föreslås lagar om ändring i kommunallagen (1991:900), lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade och socialtjänstlagen (2001:453) i syfte att motverka att kommuner och lands- ting sätter sig över de allmänna förvaltningsdomstolarnas avgöranden.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2002.

Utskottet tillstyrker regeringens lagförslag och avstyrker motionerna.

Tre reservationer har avgetts.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	5
Utskottets överväganden	6
Förstärkning av den interna kontrollen.....	6
Sanktion mot domstolstrots, m.m.	7
Översyn av den kommunala verksamheten m.m.	9
Reservationer.....	12
1. Förstärkning av den interna kontrollen (punkt 1)	12
2. Översyn av den kommunala verksamheten (punkt 3).....	12
3. Stöd och service till vissa funktionshindrade (punkt 4).....	13
Bilaga 1 Förteckning över behandlade förslag	14
Propositionen.....	14
Följdmotioner	14
Bilaga 2 Regeringens lagförslag.....	15
1 Förslag till lag om ändring i kommunallagen (1991:900)	15
2 Förslag till lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.....	17
3 Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453).....	19

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Förstärkning av den interna kontrollen

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i kommunallagen (1991:900), såvitt avser 9 kap. 9 och 10 §§. Därmed avslår riksdagen motion 2001/02:K90 yrkandena 2 och 3.

Reservation 1 (c)

2. Sanktion mot domstolstrots

Riksdagen antar regeringens förslag till

- a) lag om ändring i kommunallagen (1991:900) i den mån lagförslaget inte omfattas av vad utskottet föreslagit ovan under punkt 1,
- b) lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade,
- c) lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453).

3. Översyn av den kommunala verksamheten

Riksdagen avslår motion 2001/02:K89.

Reservation 2 (m, kd, c, fp)

4. Stöd och service till vissa funktionshindrade

Riksdagen avslår motion 2001/02:K90 yrkande 1.

Reservation 3 (c)

Stockholm den 14 maj 2002

På konstitutionsutskottets vägnar

Per Unckel

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Per Unckel (m), Göran Magnusson (s), Barbro Hietala Nordlund (s), Pär Axel Sahlberg (s), Kenneth Kvist (v), Ingvar Svensson (kd), Inger René (m), Mats Berglind (s), Lars Hjertén (m), Kerstin Kristiansson Karlstedt (s), Kenth Högström (s), Mats Einarsson (v), Björn von der Esch (kd), Nils Fredrik Aurelius (m), Per Lager (mp), Åsa Torstensson (c) och Helena Bargholtz (fp).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Sedan den 1 juli 2000 har länsstyrelsen möjligheter att förelägga en kommun eller ett landsting vid vite att följa en lagakraftvunnen dom som ger en enskild rätt till vissa insatser enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) och socialtjänstlagen (2001:453).

Lagrådet hade riktat skarp kritik mot förslaget i lagrådsremissen. Kritiken grundade sig främst på att förslagen var otillräckligt analyserade från juridisk synpunkt. Vid riksdagsbehandlingen våren 2000 yttrade sig konstitutionsutskottet till socialutskottet (yttr. 1999/2000:KU5y). Konstitutionsutskottet konstaterade att frågan om åtgärder mot domstolstrots varit föremål för utredningar i mer än tio år. Under denna tid hade olika förslag lagts fram som med varierande argument avvisats. Bakom detta låg skillnader i bedömning i fråga om vad som kan anses vara den mest ändamålsenliga åtgärden eller kombinationen av åtgärder mot kommuner och landsting som inte verkställer domar inom rimlig tid. Utskottet konstaterade vidare att det pågick ett utredningsarbete inom Justitiedepartementet syftande till att göra en totalbedömning av frågan om domstolstrots, ett uppdrag som skulle vara avslutat inom mindre än ett halvt år. Enligt utskottets mening hade det varit bättre om denna utredning fått ligga till grund för en samlad lagstiftning mot domstolstrots. Utskottet kunde dock acceptera regeringens argument att tidsfaktorn var viktig och att det var försvarligt att de här aktuella områdena särbehandlades på det sätt som skett i propositionen. Utskottet ville dock framhålla vikten av att de nu föreslagna åtgärderna mot domstolstrots inom LSS och socialtjänstlagens områden blev föremål för förnyad prövning då den fullständiga utredningen förelåg. Utskottet motsatte sig inte att de föreslagna bestämmelserna infördes. Enligt utskottet hade regeringen vidtagit rimliga och adekvata förändringar i förslaget på grund av den kritik som Lagrådet framförde med anledning av lagrådsremissen.

I september 2000 redovisades i departementspromemorian Kommunalt domstolstrots (Ds 2000:53) uppdraget att utreda hur ett sanktionssystem bör utformas som gör det möjligt att motverka kommunalt domstolstrots. Promemorian, som remitterades till ett femtiotal instanser, däribland många kommuner, ligger till grund för det nu aktuella förslaget.

Lagrådets yttrande har inhämtats i det nu aktuella ärendet. Lagrådet har hänvisat till att den tidigare efterfrågade analysen nu genomförts och har från allmänna utgångspunkter inte haft något att invända mot de nu aktuella förslagen. Lagrådet har emellertid föreslagit vissa kompletteringar. Regeringen har följt Lagrådets förslag.

Svenska kommunförbundet och Landstingsförbundet har i en skrivelse den 25 april 2002 till konstitutionsutskottet hemställt att utskottet avstyrker ett genomförande av lagförslaget om sanktionsavgift i propositionen. Enligt

förbunden bör utskottet i stället verka för att en kartläggning och grundläggande analys av förekommande domstolstrots inom socialtjänstlagen och LSS kommer till stånd som en naturlig del i en samlad analys av rättighetslagstiftningens möjligheter att fungera på avsett sätt med kommuner och landsting som huvudmän.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås åtgärder som har till syfte att motverka kommunalt domstolstrots. De föreslagna ändringarna i kommunallagen (1991:900) innebär att de kommunala revisorerna ges vidgade möjligheter att granska ärenden som rör myndighetsutövning mot enskilda, att ett beslut som kan överklagas genom laglighetsprövning får verkställas innan det har vunnit laga kraft om inte särskilda skäl talar emot det och att beslut om rättelse av ett redan verkställt beslut skall meddelas utan oskäligt dröjsmål. Ändringar föreslås också i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) och i socialtjänstlagen (2001:453), som innebär att en sanktionsavgift skall kunna åläggas kommuner och landsting som dröjer alltför länge med att verkställa domar angående insatser enligt dessa lagar. Sanktionsavgiften får bestämmas till lägst tio tusen kronor och högst en miljon kronor. Den får inte dömas ut vid obetydliga försummelser.

Utskottets överväganden

Förstärkning av den interna kontrollen

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till ändring i kommunallagen såvitt gäller vidgade möjligheter för de kommunala revisorerna att granska ärenden som rör myndighetsutövning mot enskilda samt anmälnings- och rapporteringsskyldighet för revisorerna.

Jämför reservation 1 (c).

Gällande bestämmelser

Enligt 9 kap. 9 § kommunallagen granskar revisorerna i den omfattning som följer av god revisionssed årligen all verksamhet som bedrivs inom nämndernas verksamhetsområden. Revisorerna prövar om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontroll som görs inom nämnderna är tillräcklig.

Om revisorerna i sin granskning finner att det föreligger misstanke om brott av förmögenhetsrättslig karaktär skall de anmäla förhållandet till berörd nämnd. Om nämnden finner att det föreligger misstanke om brott och inte utan oskäligt dröjsmål vidtar åtgärder, är revisorerna skyldiga att rapportera nämndens agerande till fullmäktige.

Enligt 9 kap. 10 § kommunallagen omfattar revisorernas granskning inte ärenden som avser myndighetsutövning mot någon enskild i andra fall än när handläggningen av sådana ärenden har vållat kommunen eller landstinget ekonomisk förlust eller när granskningen sker från allmänna synpunkter.

Propositionen

Revisorernas granskning skall enligt regeringens förslag även omfatta ärenden som avser myndighetsutövning mot någon enskild, när granskningen gäller hur nämnderna verkställer avgöranden av allmänna förvaltningsdomstolar. Om revisorerna i sin granskning finner att det föreligger misstanke om att allmän förvaltningsdomstols avgörande åsidosatts skall de anmäla förhållandet till berörd nämnd. Om nämnden efter en sådan anmälan inte vidtar åtgärder utan oskäligt dröjsmål, är revisorerna skyldiga att rapportera det till fullmäktige.

Motionen

Åsa Torstensson m.fl. (c) yrkar i motion 2001/02:K90 avslag på regeringens förslag om utvidgade granskningsmöjligheter för revisorerna och om särskild anmälningsplikt till nämnder och fullmäktige (yrkandena 2 och 3). Motion-

ärerna kan inte acceptera den återgång till central detaljstyrning av den kommunala verksamheten som förslagen innebär.

Det skall enligt motionen ankomma på nämnderna själva att inom ramen för verksamhetsansvaret se till att följa förvaltningsdomstolarnas domar. Det är viktigt att det finns ett politiskt ansvarstagande. Redan i dag kan revisorer-na granska nämndernas agerande i detta avseende, och den föreslagna ändringen förefaller onödig.

Motionärerna anser vidare att det inte är rimligt att revisorer-na ges en närmast statlig specialuppgift att särskilt kontrollera de aktuella frågorna. Om denna uppgift skall vara prioriterad finns det en risk för att andra revisions-uppgifter får träda tillbaka. Revisorer-na bör även fortsättningsvis bestämma granskningens inriktning och omfattning utifrån väsentlighets- och riskanalyser enligt god revisionssed. Motionärerna motsätter sig således också att den särskilda anmälningsplikten till nämnderna och till fullmäktige införs.

Utskottets ställningstagande

Redan i dag har de kommunala revisorer-na vissa möjligheter att granska i vad mån nämnderna respekterar förvaltningsdomstolarnas avgöranden. Revisorer-nas granskning kan inriktas på i första hand berednings-, besluts-, och verkställighetsrutiner så att domstolstrots som beror på brister i dessa avseenden undviks. Emellertid innebär bestämmelsen i 9 kap. 10 § kommunallagen att revisorer-nas granskning inte omfattar ärenden som avser myndighetsutövning mot enskilda. Utskottet delar regeringens bedömning att undantaget bör begränsas så att det möjliggör en effektiv kontroll av att de allmänna förvaltningsdomstolarnas avgöranden inte åsidosätts. Undantaget bör således begränsas på så sätt att det ges ett uttryckligt utrymme att granska hur nämnder-na verkställer avgöranden av de allmänna förvaltningsdomstolarna. Utskottet anser vidare att vikten av att stärka revisorer-nas roll när det gäller att motverka domstolstrots gör att revisorer-na bör ges en skyldighet att anmäla ett åsidosättande av förvaltningsdomstols avgörande till berörd nämnd och – om nämnden inte vidtar åtgärder utan oskäligt dröjsmål – till fullmäktige. Utskottet tillstyrker följaktligen regeringens lagförslag såvitt avser 9 kap. 9 och 10 §§ och avstyrker motion K90 yrkandena 2 och 3 (c).

Sanktion mot domstolstrots, m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om att en kommun eller ett landsting som underlåter att utan oskäligt dröjsmål tillhandahålla en insats enligt 9 § LSS eller bistånd enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen som någon är berättigad till enligt en domstols avgörande, skall åläggas att betala en särskild avgift. Vidare tillstyrks regeringens förslag till bestämmelser om att ett beslut som kan överklagas ge-

nom laglighetsprövning får verkställas innan det har vunnit laga kraft om inte särskilda skäl talar emot det, och om att beslut om rättelse skall meddelas utan oskäligt dröjsmål när ett redan verkställt kommunalt beslut har upphävts.

Gällande bestämmelser

Enligt 26 a § LSS och 13 kap. 7 § socialtjänstlagen får länsstyrelse om den finner att en kommun eller ett landsting inte fullgör vad som ålagts kommunen eller landstinget i en lagakraftvunnen dom om rätt till vissa insatser förelägga kommunen eller landstinget att avhjälpa bristen. Föreläggandet får förenas med vite. Länsstyrelsen får inte meddela ett vitesföreläggande om verkställighet av domen redan har sökts enligt utsökningsbalken, och ett meddelande om vitesföreläggande förfaller om verkställigheten söks enligt utsökningsbalken.

Propositionen

Ytterligare åtgärder behöver enligt regeringen vidtas för att motverka att kommuner och landsting sätter sig över de allmänna förvaltningsdomstolarnas avgöranden. En kommun eller ett landsting som underlåter att utan oskäligt dröjsmål tillhandahålla en insats enligt 9 § LSS eller bistånd enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen som någon är berättigad till enligt en domstols avgörande, skall enligt förslaget åläggas att betala en särskild avgift som ersätter den nuvarande möjligheten till vitesföreläggande. Sanktionsavgiften får bestämmas till lägst tio tusen kronor och högst en miljon kronor. När avgiftens storlek fastställs skall det särskilt beaktas hur länge dröjsmålet pågått och hur allvarligt det i övrigt kan anses vara. Avgiften får efterges om det finns synnerliga skäl för det. I ringa fall skall inte någon avgift tas ut. Frågor om sanktionsavgift prövas av länsrätten efter ansökan av länsstyrelsen. En sanktionsavgift får dömas ut bara om länsstyrelsens ansökan delgetts kommunen eller landstinget inom två år från det att domen om insatsen eller biståndet har vunnit laga kraft.

Regeringen föreslår vidare en bestämmelse om att ett beslut som kan överklagas genom laglighetsprövning får verkställas innan det har vunnit laga kraft om inte särskilda skäl talar emot det. Vidare föreslås en bestämmelse om att ett beslut om rättelse av verkställighet skall meddelas utan oskäligt dröjsmål när ett redan verkställt kommunalt beslut har upphävts.

En fördel med ett system med sanktionsavgifter framför vitesförelägganden är enligt propositionen att sanktionsavgiften kan få effekt som påtryckningsmedel på ett tidigare stadium. Ett vitesföreläggande får motsvarande effekt betydligt senare eftersom det kan utfärdas först när verkställigheten dröjt för länge och ger dessutom ytterligare en tids respit till kommuner och landsting. Ett system med sanktionsavgifter innebär dessutom sannolikt en enklare administrativ hantering än den som krävs vid vitessanktionen och kan innebära att handläggningstiden förkortas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens lagförslag såvitt avser 10 kap. 14 a och 15 §§ kommunallagen (1991:900), lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade samt socialtjänstlagen (2001:453).

Översyn av den kommunala verksamheten m.m.**Utskottets förslag i korthet**

Utskottet avstyrker ett motionsyrkande (m) om en översyn av den kommunala verksamheten och ett motionsyrkande (c) om tilläggsdirektiv till Kommittén om nationell utjämning av verksamhetskostnader enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) i syfte att staten skall ta över verksamheten. Jämför reservationerna 2 (m, kd, c, fp) och 3 (c).

Motionerna

I motion 2001/02:K89 av Per Unckel m.fl. (m) begärs att riksdagen tillkänner för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av den kommunala verksamheten. Motionärerna anser att det är tveksamt att riksdagen genom lagstiftning ålägger kommunerna en mängd uppgifter som riksdagen sedan inte finansierar. I stället åläggs kommunerna de facto att sköta finansieringen via kommunalskatten, som enligt regeringsformen enbart får tas ut för skötseln av de kommunala uppgifterna. Enligt motionärerna måste utgångspunkten vara att den s.k. finansieringsprincipen skall iaktas strikt, dvs. att staten när den ålägger kommunerna att svara för uppgifter också svarar för finansieringen.

Motionärerna motsätter sig inte regeringens förslag om att sanktionsavgifter skall införas. Vikten av att domstolsutslag följs och respekteras bör markeras. Emellertid ligger själva problemet i att riksdagen genom lagstiftning ålägger kommunerna kostsamma uppgifter som kommunerna själva skall finansiera. Det är orimligt att kommunerna sedan skall kunna åläggas sanktionsavgifter för att de inte har tillräckliga resurser att utföra de uppgifter som riksdagen beslutat att de skall utföra. Regeringen bör därför tillsätta en utredning med uppgift att se över finansieringen och huvudmannaskapet för uppgifter som riksdagen ålagt kommunerna att svara för. Det behövs en tydligare uppgiftsfördelning mellan stat och kommun, som också omfattar finansieringsansvaret. Beträffande en rad uppgifter gäller att en nationell finansiering av staten bör övervägas.

I motion 2001/02:K90 (yrkande 1) av Åsa Torstensson m.fl. (c) begärs tilläggsdirektiv till Kommittén om nationell utjämning av verksamhetskostnader enligt lagen om stöd och service till funktionshindrade (Fi 2001:04) i syfte att utreda ett statligt huvudmannaskap. Det finns anledning att också utreda om det kommunala huvudmannaskapet på detta område skall behållas i framtiden. Motionärerna hävdar att verksamheter som är så reglerade som i LSS

inte bör finansieras med kommunala medel eftersom det inte finns någon praktisk möjlighet att pröva beloppen i den kommunala budgetprocessen. Man bör överväga om ett ändrat huvudmannaskap inte skulle göra verksamheten mer stabil om man kom ifrån ett speciellt svårhanterat utjämningsystem mellan kommunerna. Det är därför nödvändigt att studera frågan om ett statligt besluts- och kostnadsansvar för den verksamhet som regleras i LSS.

Bakgrund

Regeringen beslutade i december 2000 att tillkalla en parlamentarisk kommitté för att utreda hur utjämning skall ske för kostnadsskillnader mellan kommuner avseende verksamhet enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Kommittén skall enligt direktiven (dir. 2000:99) lämna förslag till ett system för utjämning av kostnadsskillnader mellan kommuner i verksamhet enligt LSS och analysera hur de tillfälliga bidragen åren 2001 och 2002 fungerar. Vidare skall kommittén överväga behovet av författningsändringar som ger kommunerna möjlighet att lämna ut sådan information som erfordras för de förslag som kommittén lämnar samt därvid även beakta de krav som personuppgiftslagen ställer på behandling av personuppgifter. Kommittén skall lämna förslag om hur påverkbarheten från enskilda kommuner av utfallet i ett utjämningsystem skall kunna minskas eller elimineras och, om så krävs, lämna förslag till hur en god kvalitet skall kunna säkerställas i det statistiska underlag som behövs för en utjämning för kostnadsskillnader i verksamhet enligt LSS. Kommittén skall också analysera hur köp av boendeplatser fungerar och vilka effekter och samband det har med frågan om utjämning av kostnader för verksamhet enligt LSS. Kommittén skall redovisa kostnadsberäkningar av sina förslag, förslag till finansiering och lagförslag. Kommittén skall enligt tilläggsdirektiv (dir. 2001:72) redovisa sitt slutbetänkande senast den 1 november 2002.

Tidigare behandling

Konstitutionsutskottet har vid tre tillfällen under innevarande riksmöte avstyrkt motioner om ansvarsfördelningen mellan statlig, regional och kommunal nivå. I betänkandena Regional samverkan och statlig länsförvaltning (bet. 2001/02:KU7), Författningsfrågor, m.m. (bet. 2001/02:KU13) och Demokrati för det nya seklet (bet. 2001/02:KU14) hänvisades till att regeringen i proposition 2001/02:7 angett att en översyn bör genomföras av uppgifts- och ansvarsfördelningen mellan staten, kommunerna och landstingen. Enligt regeringen visade debatten i regionfrågan att det finns ett behov av att mer samlat och långsiktigt se över uppgifts- och ansvarsfördelningen mellan de olika nivåerna i samhällsorganisationen. Utgångspunkten för en sådan översyn bör vara upprätthållandet av en långtgående kommunal självstyrelse inom ramen för ett starkt nationellt ansvar för medborgarnas välfärd i hela landet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sitt tidigare ställningstagande. Något tillkännagivande till regeringen om behovet av en översyn är inte påkallat mot bakgrund av att regeringen aviserat en översyn av uppgifts- och ansvarsfördelningen mellan staten, kommunerna och landstingen. Motion K89 (m) avstyrks följaktligen.

Med hänsyn till denna aviserade översyn är utskottet inte heller berett att förorda att uppdraget till Kommittén om nationell utjämning av verksamhetskostnader enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade utvidgas på det sätt som föreslås i motion K90 yrkande 1 (c). Motionsyrkandet avstyrks.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Förstärkning av den interna kontrollen (punkt 1)

av Åsa Torstensson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i kommunallagen (1991:900), såvitt avser 9 kap. 9 och 10 §§. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:K90 yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

Med allt större tydlighet verkar det som om regeringen vill se en återgång till en central styrning av den kommunala verksamheten. Det bör enligt min mening ankomma på nämnderna själva att inom ramen för verksamhetsansvaret och mot bakgrund av det politiska ansvarstagandet se till att följa förvaltningsdomstolens domar. Eftersom revisorerna redan i dag kan granska nämndernas agerande i detta avseende tycks regeringens förslag i denna del onödigt.

Det är inte heller rimligt att revisorerna ges en närmast statlig specialuppgift att särskilt kontrollera dessa frågor. Om denna uppgift skall vara prioriterad finns det risk för att andra revisionsuppgifter får träda tillbaka. I stället bör revisorerna även fortsättningsvis bestämma granskningens inriktning och omfattning utifrån väsentlighets- och riskanalyser enligt god revisionssed. Riksdagen bör med bifall till motion K90 yrkandena 2 och 3 (c) avslå regeringens förslag angående en utvidgad granskningsmöjlighet för revisorerna och angående den särskilda anmälningsplikten till nämnderna och fullmäktige.

2. Översyn av den kommunala verksamheten (punkt 3)

av Per Unckel (m), Ingvar Svensson (kd), Inger René (m), Lars Hjertén (m), Björn von der Esch (kd), Nils Fredrik Aurelius (m), Åsa Torstensson (c) och Helena Bargholtz (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 2. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:K89.

Ställningstagande

Den kommunala självstyrelsen är en hörnsten i det svenska statskicket, och det är enligt vår mening tveksamt att riksdagen genom lagstiftning ålägger kommunerna en mängd uppgifter som riksdagen sedan inte finansierar. I realiteten åläggs kommunerna att sköta finansieringen via kommunalskatten, vilken enligt regeringsformen endast får tas ut för skötseln av de kommunala uppgifterna.

Enligt vår mening måste utgångspunkten vara att finansieringsprincipen skall iakttas strikt. När staten ålägger kommunerna att svara för uppgifter bör den således också svara för finansieringen. Behovet av lagstiftning mot s.k. domstolstrots har sin grund i det förhållandet att riksdagen genom lagstiftning ålägger kommunerna kostsamma uppgifter som kommunerna skall finansiera själva.

En utgångspunkt måste i stället vara en tydligare uppgiftsfördelning mellan stat och kommun som också omfattar finansieringsansvaret. Regeringen bör därför tillsätta en utredning med uppgift att se över finansieringen och huvudmannaskapet för uppgifter som riksdagen ålagt kommunerna att verka för. Detta bör med bifall till motion K89 (m) ges regeringen till känna.

3. Stöd och service till vissa funktionshindrade (punkt 4)

av Åsa Torstensson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 4. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:K90 yrkande 1.

Ställningstagande

Verksamheter som är så reglerade som den som omfattas av LSS bör inte finansieras med kommunala medel. Det finns nämligen ingen praktisk möjlighet att pröva beloppen i den kommunala budgetprocessen. Man bör enligt min mening överväga ett ändrat huvudmannaskap som skulle kunna göra verksamheten mer stabil, vilket skulle vara fallet om man kom ifrån ett speciellt svårhanterat utjämningsystem mellan kommunerna. Det är således nödvändigt att utreda frågan om ett statligt ansvar för kostnader och en statligt beslutanderätt i fråga om verksamhet som regleras i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade. Mot denna bakgrund bör riksdagen med bifall till motion K90 yrkande 1 (c) som sin mening ge regeringen till känna att regeringen till Kommittén om nationell utjämning av verksamhetskostnader enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) bör ge tilläggsdirektiv som innebär att kommittén skall lägga fram förslag om att staten skall ta över verksamheten.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

I proposition 2001/02:122 föreslås att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i kommunallagen (1991:900),
2. lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade,
3. lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453).

Följdmotioner

2001/02:K89 av Per Unckel m.fl. (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av den kommunala verksamheten.

2001/02:K90 av Åsa Torstensson m.fl. (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen begär hos regeringen ett tilläggsdirektiv till regeringens utredning Nationell utjämning av verksamhetskostnader enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade med förslag om att staten tar över verksamheten.
2. Riksdagen avslår regeringens förslag angående en utvidgad granskningsmöjlighet för revisorerna.
3. Riksdagen avslår regeringens förslag angående anmälnings- och rapporteringsskyldighet för revisorerna.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i kommunallagen (1991:900)

Härigenom föreskrivs i fråga om kommunallagen (1991:900)¹ dels att 9 kap. 9 och 10 §§ samt 10 kap. 15 § skall ha följande lydelse, dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 10 kap. 14 a §, samt närmast före 10 kap. 14 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

9 §

Revisorerna granskar årligen i den omfattning som följer av god revisions-sed all verksamhet som bedrivs inom nämndernas verksamhetsområden. De granskar på samma sätt, genom de revisorer eller lekmannarevisorer som utsetts i företag enligt 3 kap. 17 och 18 §§, även verksamheten i de företagen.

Revisorerna prövar om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen som görs inom nämnderna är tillräcklig.

Om revisorerna i sin granskning finner att det föreligger misstanke om brott av förmögenhetsrättslig karaktär skall de anmäla förhållandet till berörd nämnd. Om nämnden finner att det föreligger misstanke om brott och inte utan oskäligt dröjsmål vidtar åtgärder, är revisorerna skyldiga att rapportera nämndens agerande till fullmäktige.

Om revisorerna i sin granskning finner att det föreligger misstanke om att brott av förmögenhetsrättslig karaktär förövats eller om att allmän förvaltningsdomstols avgörande åsidosatts, skall de anmäla förhållandet till berörd nämnd. Om nämnden efter en sådan anmälan inte vidtar åtgärder utan oskäligt dröjsmål, är revisorerna skyldiga att rapportera det till fullmäktige. Detta gäller dock inte om anmälan avser misstanke om att brott förövats och nämnden finner att det inte föreligger en sådan misstanke.

10 §

Revisorernas granskning omfattar inte ärenden som avser myndighetsutövning mot någon enskild i andra fall än när handläggningen av sådana ärenden har vållat kommunen eller landstinget ekonomisk förlust eller när granskningen sker från allmänna synpunkter.

Revisorernas granskning omfattar inte ärenden som avser myndighetsutövning mot någon enskild i andra fall än

1. när handläggningen av sådana ärenden har vållat kommunen eller landstinget ekonomisk förlust,

¹ Lagen omtryckt 2000:277.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2. när granskningen gäller hur nämnderna verkställer avgöranden av allmänna förvaltningsdomstolar, eller

3. när granskningen sker från allmänna synpunkter.

10 kap.

Förutsättningar för verkställighet

14 a §

Ett beslut som kan överklagas enligt bestämmelserna i detta kapitel får verkställas innan det har vunnit laga kraft om inte särskilda skäl talar emot det.

15 §

Om ett beslut har upphävts genom ett avgörande som har vunnit laga kraft och om beslutet redan har verkställts, skall det organ som har fattat beslutet se till att verkställigheten rättas i den utsträckning som det är möjligt.

Om ett beslut har upphävts genom ett avgörande som har vunnit laga kraft och om beslutet redan har verkställts, skall det organ som har fattat beslutet se till att verkställigheten rättas i den utsträckning som det är möjligt. *Ett beslut om rättelse skall meddelas utan oskäligt dröjsmål.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2002.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

Häri genom föreskrivs i fråga om lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

dels att 26 a § skall upphöra att gälla,

dels att 27 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas fyra nya paragrafer, 28 a–d §§, samt närmast före 28 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

27 §¹

Beslut av en sådan nämnd som avses i 22 § eller av länsstyrelsen får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol om beslutet avser

1. insatser för en enskild enligt 9 §,	5. tillstånd till enskild verksamhet enligt 23 §, <i>eller</i>
2. utbetalning till någon annan enligt 11 §,	6. föreläggande eller återkallelse av tillstånd enligt 24 §, <i>eller</i>
3. återbetalning enligt 12 §,	7. <i>avslag på en begäran om vitesföreläggande enligt 26 a §.</i>
4. förhandsbesked om rätt till insatser enligt 16 § andra stycket,	

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Beslut i frågor som avses i första stycket 1–6 gäller omedelbart. Länsrätten eller kammarrätten får dock förordna att dess beslut skall gälla först sedan det vunnit laga kraft.

Beslut i frågor som avses i första stycket gäller omedelbart. Länsrätten eller kammarrätten får dock förordna att dess beslut skall gälla först sedan det vunnit laga kraft.

Särskild avgift

28 a §

En kommun eller ett landsting som underlåter att utan oskäligt dröjsmål tillhandahålla en insats enligt 9 § som någon är berättigad till enligt en domstols avgörande, skall åläggas att betala en särskild avgift.

Avgiften tillfaller staten.

¹Senaste lydelse 2000:526.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse**28 b §*

Den särskilda avgiften fastställs till lägst tio tusen kronor och högst en miljon kronor.

När avgiftens storlek fastställs skall det särskilt beaktas hur länge dröjsmålet pågått och hur allvarligt det i övrigt kan anses vara.

Avgiften får efterges om det finns synnerliga skäl för det. I ringa fall skall inte någon avgift tas ut.

28 c §

Frågor om särskild avgift prövas efter ansökan av länsstyrelsen av den länsrätt inom vars domkrets kommunen är belägen. En ansökan som avser ett landsting prövas av den länsrätt inom vars domkrets landstingets förvaltning förs.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

28 d §

Om en kommun eller ett landsting efter att ha ålagts att betala särskild avgift fortfarande underlåter att tillhandahålla insatsen får ny särskild avgift dömas ut.

Särskild avgift får dömas ut bara om ansökan enligt 28 c § delgetts kommunen eller landstinget inom två år från det att domen om insatsen vunnit laga kraft.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2002.
 2. Äldre bestämmelser gäller när fråga är om dröjsmål med verkställighet av avgöranden som meddelats före lagens ikraftträdande.

3 Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)

Häri genom föreskrivs i fråga om socialtjänstlagen (2001:453)
dels att 13 kap. 7 § skall upphöra att gälla,
dels att 16 kap. 4 § skall ha följande lydelse,
dels att det i lagen skall införas fyra nya paragrafer, 16 kap. 6 a–d §§, samt närmast före 16 kap. 6 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 kap.

4 §

Länsstyrelsens beslut i ärenden om tillstånd enligt 7 kap. 1 §, omhändertagande av personakt enligt 7 kap. 5 § eller föreläggande eller förbud enligt 13 kap. 6 § *samt beslut om avslag på en begäran om vitesföreläggande enligt 13 kap. 7 §* får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Länsstyrelsens beslut i ärenden om tillstånd enligt 7 kap. 1 §, omhändertagande av personakt enligt 7 kap. 5 § eller föreläggande eller förbud enligt 13 kap. 6 § får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

I fråga om överklagande av länsstyrelsens beslut enligt 7 kap. 4 § gäller i tillämpliga delar bestämmelserna i 15 kap. 7 § sekretesslagen (1980:100).

Länsstyrelsens beslut om omhändertagande av personakt enligt 7 kap. 5 § och om föreläggande eller förbud enligt 13 kap. 6 § samt domstols motsvarande beslut gäller omedelbart. Polismyndigheten skall lämna den hjälp som behövs för att verkställa ett beslut om omhändertagande av personakt.

Särskild avgift

6 a §

En kommun som underlåter att utan oskäligt dröjsmål tillhandahålla bistånd enligt 4 kap. 1 § som någon är berättigad till enligt en domstols avgörande, skall åläggas att betala en särskild avgift.

Avgiften tillfaller staten.

6 b §

Den särskilda avgiften fastställs till lägst tio tusen kronor och högst en miljon kronor.

När avgiftens storlek fastställs skall det särskilt beaktas hur länge dröjsmålet pågått och hur allvarligt det i övrigt kan anses vara.

Avgiften får efterges om det finns synnerliga skäl för det. I ringa fall skall inte någon avgift tas ut.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 c §

Frågor om särskild avgift prövas efter ansökan av länsstyrelsen av den länsrätt inom vars domkrets kommunen är belägen.

6 d §

Om en kommun efter att ha ålagts att betala särskild avgift fortfarande underlåter att tillhandahålla biståndet får ny särskild avgift dömas ut.

Särskild avgift får dömas ut bara om ansökan enligt 6 c § delgetts kommunen inom två år från det att domen om biståndet vunnit laga kraft.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2002.
 2. Äldre bestämmelser gäller när fråga är om dröjsmål med verkställighet av avgöranden som meddelats före lagens ikraftträdande.